

Türk Ticaret Kanunu Kapsamında “Hakim ve Bağlı Şirket” Kavramı ile “Bağlılık Raporu”nun Düzenlenmesi Hakkında

BFS - 2013/04
İstanbul, 15.03.2013

İçinde bulunduğumuz yıl itibariyle bütünüyle uygulanmasına başlanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu “**Şirketler Topluluğu**” başlığı altında “**Hakim ve Bağlı Şirket**” kavramını ticaret hukukumuzda dahil etmiş ve bağlı şirketler için “**Bağlılık Raporu**” düzenlemek mükellefiyeti getirmiştir.

Konu hakkında Kanunun (195 - 209) ncu maddelerinde açıklamalar mevcut olmakla birlikte, bu sirkülerimizde dikkat edilmesi gereken hususlar belirtilmiştir.

Hakim ve Bağlı Şirket Kavramı:

Kanunun 195. maddesinin birinci fıkrasında; hakim şirket - bağlı şirket tanımı hakimiyet olanaklarına göre aşağıdaki gibi tarif edilmiştir.

MADDE 195

- (1) **a)** Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;
1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya
 2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya
 3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa,
- b)** Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa,
- birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye’de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır.
- (2) Birinci fıkrada öngörülen hâller dışında, bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karedir.
- (3) Bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hâkim olması, dolaylı hâkimiyettir.
- (4) Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır.
- (5) Şirketler topluluğunun hâkiminin, merkezi veya yerleşim yeri yurt içinde veya dışında bulunan, bir teşebbüs olması hâlinde de, 195 ilâ 209 uncu maddeler ile bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır. Hâkim teşebbüs tacir sayılır. Konsolide tablolar hakkındaki hükümler saklıdır.
- (6) Şirketler topluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasında “yönetim kurulu” terimi limited şirketlerde müdürleri, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile şahıs şirketlerinde yöneticileri, diğer tüzel kişilerde yönetim organını ve gerçek kişilerde gerçek kişinin kendisini ifade eder.

Madde fıkralarındaki hallerden birisinin varlığı halinde hakim şirket/bağlı şirket ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Kanun maddesinin dördüncü ve beşinci fıkrası anlamında şirketler topluluğunun, bir hakim şirket ile en az iki veya ticaret şirketi olmayan teşebbüs ile en az üç bağlı şirketten oluştuğu hususu Ticaret Sicil Yönetmeliği'nde ifade edilmektedir. Tanımlara göre, şirketler topluluğu, hakim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketlerden oluşan hukuki yapı olarak ifade bulmaktadır.

Böyle bir düzenlemenin gerekçesi, bağlı şirket menfaatinin, hakim şirket veya topluluk menfaati karşısında mağdur olmasını önlemek, topluluk menfaati için bağlı şirket menfaatinin göz ardı edilmesi riskini ortadan kaldırmaktır.

Bağlılık Raporu:

Bir topluluk içinde bulunan şirketlerin Kanun'un belirtilen maddelerine göre ve yurtdışı ilişkileri de dikkate alarak yapacakları değerlendirmeler sonucu hakim-bağlı şirket belirlemesini yapmaları gerekmektedir.

Çünkü Kanununun 199. maddesinde, bağlı şirketin yönetim kuruluna her yıl "bağlılık raporu" olarak adlandırılan bir rapor hazırlaması yükümlülüğü (yıllık faaliyet raporu dışında) getirilmiştir. Ancak, bu anlamda bağlılık raporunun içeriğini açıklayıcı bir düzenleme henüz yapılmamıştır. Bununla birlikte, 199. maddede raporun içeriği hakkında genel açıklamalar bulunmaktadır. Buna göre; raporda bağlı şirketlerin kendi ve hakim şirketle aralarındaki ilişkilerin ve bu ilişkilerin sonucunda ortaya çıkan kayıp veya yararların sonuç olarak açıklanması istenmektedir. Keza, bu raporun sonuç kısmı, yıllık faaliyet raporunun içeriğine dahil edilmiştir.

Bağlılık Raporunun her yıl faaliyet döneminin ilk üç ayı içinde düzenli olarak bağlı şirket yönetim kurulu tarafından yazılı şekilde hazırlanması zorunludur. Raporun kural olarak yönetim kurulu tarafından imzalanması gerekmektedir. Raporun, Kanun'da ön görülen sürede hazırlandığını ispat için, yönetim kurulunun oy birliği ile imzalandığı şeklinde bir yönetim kurulu kararının belirtilen süre içerisinde alınmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

İlk bağlılık raporu 2012 yılında yapılan işlem ve önlemlerle ilgili olarak 31.03.2013 tarihine kadar hazırlanmalıdır.

Kanun, Raporun hazırlanmasını zorunlu tutmakla birlikte, herhangi bir yere sunulması veya tescil, ilan edilmesi gibi zorunlulukları öngörmemiştir. Bu raporlar, özellikle bağımsız denetime tabi şirketler için yıllık faaliyet raporunun denetimi kapsamında denetime girmiş olacaktır. Bağımsız denetim dışında kalan şirketlerde ise, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın pay sahiplerinin ihbar veya şikayeti üzerine yapacağı denetimler veya şirketler nezdindeki direkt denetimleri sırasında kontrol edilecektir.

Kanun'un 562/3. maddesi, raporun düzenlenmemesi halinde, ilgililerin 200 günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılmasını hükme bağlamıştır. Adli para cezalarının üst sınırı 730 gün olup, bir günlük tutarının ise en az 20.- TL, en fazla 100.- TL olduğu dikkate alındığında, en az 4.000.- TL, en fazla 73.000.- TL tutarında bir cezaya muhatap olunabilecektir.

Konu, Bağlılık Raporu düzenlemek zorunda olan bağlı şirketlerin dikkatine sunulur.